

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Копитко Марти Іванівни
на дисертаційну роботу Бойка Ігоря Володимировича
«Маркетингове забезпечення економічної безпеки підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 21.04.02 економічна безпека суб'єктів господарської
діяльності

Актуальність теми дисертаційної роботи

та її зв'язок з науковими програмами

У сучасних умовах питання забезпечення економічної безпеки підприємств набувають особливої актуальності, що в значній мірі зумовлено негативними тенденціями в економіці, які істотно посилюються впродовж останніх п'яти років. В той самий час маркетингова діяльність стає визначним фактором для збереження ефективної діяльності підприємств, в умовах конкурентної боротьби. Однак для багатьох підприємств просування нових продуктів залишається великим набором заходів, іноді енергійних, але не скоординованих, що не призводять до бажаного результату, і навіть можуть стати загрозою для економічної безпеки підприємства. Тільки при правильному підході до просування продуктів підприємство може забезпечити своє існування і розвиток. Існуючі методичні підходи до застосування маркетингу в системі економічної безпеки підприємств засновані на показниках, які не є інструментами прогнозування при розробці інноваційної продукції і не дозволяють встановити вплив деструктивних чинників при її просуванні. Отже, існує необхідність в розробці показників, які дадуть можливість для ефективної оцінки рівня маркетингової безпеки.

Дисертація Бойка І.В. є важливим кроком у розробці теоретичних та методологічних положень маркетингового забезпечення економічної безпеки підприємств, а також уточнення змісту, структури і розроблення порядку дій при просуванні інноваційних продуктів на ринок. Дисертаційна робота за своєю тематикою та результатами наукових досліджень є актуальною і має суттєве наукове значення. Обрана здобувачем наукова тематика актуалізується у зв'язку з посиленням конкуренції, як на світовому так і національному ринках.

Дисертаційна робота виконана у відповідності по плану науково-дослідних робіт кафедри управління фінансово-економічної безпеки Університету економіки та права «КРОК» за темою «Забезпечення захисту економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації 0114U006338) та Маркетингові стратегії розвитку підприємства в інноваційній економіці (номер державної реєстрації 0115U005106).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною та методологічною основою є фундаментальні положення безпекознавства, маркетингу, теорії біхевіоризму, поведінкової економіки, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі економічної безпеки підприємств, системології економічної безпеки, управління економічною безпекою. У дисертаційній роботі Бойка І.В. послідовно

визначено мету, сформульовано наукове завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації здобувач застосував широкий спектр загальнонаукових і специфічних методів теоретичного та емпіричного дослідження: аналізу та синтезу, системного аналізу, метод компаративного аналізу, методи моделювання, методи розрахунків, обґрунтування та прогнозування.

Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретичних положень, методичних організаційних підходів та науково-практичних методів і методик маркетингового забезпечення економічної безпеки підприємств.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження апробовані на десяти міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, які відбулися у Києві, Дніпрі, Одесі та Львові.

Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна

Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у вирішенні взаємопов'язаної сукупності проблемних питань щодо маркетингового забезпечення економічної безпеки підприємств, здійсненого на основі положень забезпечення економічної безпеки підприємств.

Винесені здобувачем на захист результати дослідження характеризуються науковою новизною. Серед них, зокрема, необхідно відзначити:

1. Розроблено і запропоновано: показники визначення й оцінювання маркетингової безпеки інноваційно-активного підприємства, що враховують як існуючий стан підприємства, вплив зовнішнього середовища так і вплив

самого інноваційного продукту, який розробляється підприємством(с.158-168).

2. Запропоновано авторське трактування поняття маркетингової безпеки і класифікацію її показників(с.63-64), що є основою використання маркетингу в цілях забезпечення економічної безпеки.

3. Обґрунтовано використання комплексу параметрів, на яких повинна базуватись оцінка інновації, а саме: «Релевантність», «Диференціація», «Правдоподібність», «Намір покупки», «Вартість», «Загальне вподобання»(с.128-130). Всі параметри підібрані з точки зору маркетингу, просування товару на ринок, його успішності на ньому, що дає змогу визначити та емпірично протестувати безпечність інноваційного продукту для економічної безпеки інноваційно-активного підприємства.

4. Запропоновано ряд удосконалень щодо використання системного підходу для безпечного розвитку та просування інновацій на ринку (с.156-157). Цей підхід об'єднує у собі етапи просування інноваційного продукту, на кожному з яких можна визначити специфічні ризики, що загрожують його безпечному просуванню.

5. Запропоновано авторське трактування понять економічної безпеки та системи економічної безпеки (с.39), наведенні автором трактування доповнюють і розширюють існуючі дослідження щодо наведених дефініцій.

6. Вдосконалено понятійно-категоріальну систему базових категорій теорії безпеки: «виклик», «небезпека», «загроза» та «ризик» (с.42-44), котрі були порівняні між собою на основі різних підходів до них, розкрито зміст, сутність і встановлено, що, незважаючи на семантичну схожість цих категорій кожна з них визначає різну ступінь можливості заподіяння збитку.

7. Визначено сфери впливу (с.87) на економічну безпеку інноваційного підприємства, а саме: ринок та споживачі, продукт та бренд, інновація, на основі яких можуть бути проаналізовані, бар'єри, загрози, що виникають на шляху просування інноваційного продукту, впливають на нього і спричиняють ризик для його просування.

8. Надано практичні рекомендації щодо впровадження розроблених показників маркетингового забезпечення (с.169-187) в систему економічної безпеки підприємств, які дадуть підприємствам змогу обирати для просування продукти, що нестимуть мінімальні ризики для маркетингової безпеки як частини системи економічної безпеки підприємств.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За результатами наукового дослідження опубліковано 16 наукових праць, з них 4 – у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних баз цитування, 1 - у зарубіжному виданні, 11 – в інших наукових фахових виданнях. Основний зміст дисертації у достатній мірі відображений в авторефераті.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Дисертаційна робота Бойка І.В. є вагомим внеском у розвиток теорії і практики економічної безпеки. Наукова цінність результатів дослідження полягає у розробленні здобувачем сучасного наукового підходу щодо розвитку теоретично-методичних та науково-практичних засад, які в сукупності вирішують важливу наукову задачу маркетингового забезпечення економічної безпеки підприємств. Сформульовані в дисертації результати дослідження, висновки та основні положення дозволили виробити прикладні рекомендації щодо розв'язання проблеми маркетингового забезпечення

економічної безпеки підприємств, які були покладені в основу розробки теоретико-методичних положень та науково-методичного забезпечення вирішення досліджуваної проблеми. До результатів які мають вагомим практичне значення, належать положення та пропозиції щодо використання показників маркетингової безпеки в забезпеченні економічної безпеки інноваційно-активних підприємств. Застосування наведених у дисертації теоретично-методичних розробок дозволить підвищити ефективність функціонування вітчизняних підприємств, рівень їх економічної безпеки, ступінь захисту від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників при просуванні інноваційних продуктів на ринок.

Результати дисертаційної роботи використано в діяльності підприємств: ТОВ «Іпсос» (довідка № 1-21/08-2020 від 21.08.2020); ТОВ «БУД-ЕНЕРГО» (довідка № 109-1 від 16.09.2020); ТОВ «Trajectory» (Грузія) (довідка від 20.02.21); ТОВ «РІСЕРЧ.ЮЕЙ» (довідка № 14 від 10.02.2021); ТОВ MarketingDataSolutions (довідка від 08.10.2020); ТОВ «Anova» (Грузія) (довідка від 15.07.2020); ТОВ «НВП Дельта» (довідка № 134 від 10.05.2020) Громадській організації «Інститут соціального і економічного розвитку» (довідка від 28.08.2020 р.).

Основними науково-практичними результатами дисертаційного дослідження здобувача наукового ступеня стали наступні розробки: використання Інтегрального показника безпечного маркетингового потенціалу інноваційного продукту; розроблення показників методичного забезпечення маркетингової безпеки для зменшення впливу деструктивних чинників при просуванні інноваційних продуктів; впровадження покрокової системи для застосування маркетингового забезпечення при просуванні інноваційних продуктів.

Результати наукових розробок дисертанта застосовуються в навчальному процесі ВНЗ Університет економіки та права «КРОК» у навчальному процесі на кафедрі управління фінансово економічною безпекою Навчально-наукового інституту Університету «КРОК» (довідка № 23-1/13 від 17.09.2020 р.).

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, її цілісність та логічну послідовність викладу матеріалів, необхідно зробити ряд зауважень і зазначити про такі дискусійні положення дисертаційної роботи Бойка І.В:

1. У підрозділі 1.1 розглянуті поняття «виклик», «ризик», «загроза», «небезпека» (с. 42-44). доцільно було б розглянути не тільки в загальному вимірі, але й дослідити у контексті діяльності інноваційних підприємств.

2. У підрозділі 1.1 здобувач пропонує в принципі непогану ідею проаналізувати розвиток сутності поняття економічної безпеки підприємств (с. 30-36), логічно було б систематизувати результати такого дослідження розвитку цього поняття в табличній формі у хронологічному порядку, або за змістовними відмінностями як це автор зробив для поняття «інновація».

3. У підрозділі 2.2 автор досліджує показник частки ринку для обраних підприємств (с. 109, 114, 120, 124). Тільки для підприємства-виробника пива цей показник розглянуто в динаміці, для інших трьох підприємств його розглянуто лише за певні роки. Тому вважаємо, що доцільним було б для них показувати цей показник теж в динаміці, це б тільки покращило пункт 2.2 та розширило знання про підприємства досліджені в ньому.

4. Порівняння розглянутих концепцій для інноваційних продуктів кожного підприємства у розділі 2.2 показано у текстовому вигляді – не

вистачає наочності, доцільно було б представити у табличній формі з вказанням інформації по концепції для кожного фактору впливу визначеному у пункті 2.1. Це дало б змогу продемонструвати більш вдало присутність зв'язку між факторами впливу та параметрами інновацій вказаними на Рис. 2.10 (с.129).

5. Для забезпечення маркетингової безпеки підприємства у роботі пропонується використання показників «канібалізації» та «коефіцієнту заміщення». Проте ці показники проаналізовані на практиці лише для двох з чотирьох досліджуваних підприємств. Використання цих показників для всіх підприємств надало більшої вагомості результатам дослідження.

Однак, зазначені дискусійні положення і наведені вище зауваження не знижують загальну позитивну цінність проведених досліджень, зроблених висновків та отриманих у дисертаційній роботі Бойка І.В. результатів.

Загальні висновки і рекомендації

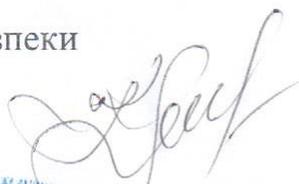
Дисертаційна робота Бойка І.В. є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, у якій викладено та обґрунтовано авторський підхід щодо маркетингового забезпечення економічної безпеки підприємств. Автореферат дисертації відображає усі основні положення, що захищаються. Подана до захисту дисертація написана в науковому стилі, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджені результатами комплексних досліджень і впроваджені у практику економічної діяльності підприємств, що працюють на території України. Наукові результати проведених досліджень відображені у п'яти статтях, опублікованих у фахових виданнях України, в одній статті у закордонному виданні, та в десяти тезах доповідей на конференціях різного рівня.

На підставі детального аналізу змісту опонованої дисертаційної роботи на тему «Маркетингове забезпечення економічної безпеки

підприємств» вважаю, що в цілому здобувачем виконані вимоги, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Дисертаційна робота відповідає вимогам пп 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.), а дисертант Бойко Ігор Володимирович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності (економічні науки).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Інституту управління, психології та безпеки
Львівського державного університету
внутрішніх справ МВС України

Марта КОПИТКО

